

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

**ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ**

Історичний архів

НАУКОВІ СТУДІЇ

Випуск 6

Миколаїв – 2011

Засновники видання:

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Інститут української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України

Видання засновано у 2008 р.

Свідоцтва про державну реєстрацію серія КВ № 14511-3482Р видано Міністерством юстиції України від 15.09.2008; серія КВ № 15567-4039ПР видано Міністерством юстиції України від 07.07.2009.

Збірник друкується як фахове видання, згідно з рекомендаціями ВАК (бюлетень №1-05/2 від 10.03.2010)

Адреса редколегії:

вул. 68 Десантників, 10, м. Миколаїв, 54003

Тел.: (0512) 76-55-99,

(050) 820-57-26,

факс: (0552) 46-51-94,

E-mail: avi@kma.mk.ua,

e.sinkevych@gmail.com

Головний редактор:

Сохань Павло Степанович – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, директор Інституту української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України (м. Київ).

Редакційна рада:

Клименко Леонід Павлович – доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки, ректор Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Мешанінов Олександр Павлович – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Дарієнко Василь Миколайович – доктор історичних наук, професор Херсонського економіко-правового інституту (м. Херсон);

Маврін Олександр Олександрович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України (м. Київ).

Редакційна колегія:

Багмет Михайло Олександрович – доктор історичних наук, професор, академік Української академії політичних наук, Заслужений діяч науки і техніки, проректор з науково-педагогічної роботи та питань розвитку, завідувач кафедри державної політики та менеджменту Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Колісниченко Анатолій Іванович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Котляр Юрій Вадимович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Пронь Сергій Вікторович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Тригуб Петро Микитович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв);

Сінкевич Євген Григорович – кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв) – *заступник головного редактора наукового фахового збірника «Історичний архів»*;

Сінкевич Ірина Юрївна – заступник навчального відділу Державного архіву Херсонської області – *відповідальний секретар наукового фахового збірника «Історичний архів»*.

Рекомендовано до друку:

рішенням вченої ради Чорноморського державного університету імені Петра Могили від 11.03.2011, протокол № 9

рішенням вченої ради Інституту української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної академії наук України від 15.02.2011, протокол № 2

І 90

Історичний архів. Наукові студії : збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – Вип. 6. – 176 с.

Збірник містить публікації історичних джерел, джерелознавчих та історіографічних досліджень, статей з актуальних проблем історії України та всесвітньої історії, міжнародних відносин, історії історичної науки, рецензії, повідомлення про наукові події та заходи.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська.

Редколегія публікує матеріали, не завжди поділяючи погляди їх авторів, зберігає стиль матеріалів, залишає за собою право скорочувати редагувати тексти. Автор несе відповідальність за зміст статті, достовірність фактів, цитат, дат тощо. Друковані в інших виданнях матеріали до розгляду не приймаються. При передруку публікацій посилання на «Історичний архів. Наукові студії» обов'язкове.

ЗМІСТ

ВІТЧИЗНЯНА ТА ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ.....	12
Делібалтова Ю. В. (Миколаїв) Матеріальне забезпечення та комплектування кадрів міліції в УСРР у першій половині 20-х років ХХ ст.....	13
Дзівокі Юлія (Ченстохова, Польща) З історії організації і структури греко-католицької церкви в Польщі після 1945 р.....	18
Земський Ю. С. (Київ) Стратегія організації Січневого повстання 1863-1864 рр. в Правобережній Україні та перешкоди в її реалізації.....	26
Лехан Л. Б. (Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.) Політика радянсько-партійного керівництва щодо ліквідації селян-одноосібників як самостійних господарів у 1929-1933 рр. (на прикладах Лівобережної України).....	31
Малишев О. В. (Харків) Кустарництво Російської імперії наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. і в СРСР у 20-ті роки ХХ ст.: проблеми державної економічної стратегії.....	36
Маргулов А. Х. (Донецьк) Державна влада та асирійці України в 1920-1930 рр.: грані діалогу.....	41
Мокляк Ярослав (Краків, Польща) Теофіл Павликів та Микола Антоневич у боротьбі за зміну Закону про мовивикладання в народних і середніх школах (70-ті роки ХІХ ст.).....	45
Орленко О. М. (Суми) Відновлення податкового апарату Петрограда в 1921-1923 рр.....	49
Сеїгова Е. І. (Сімферополь) Переселенський процес до Криму в 1944-1964 рр.: причини, хід, помилки, результати.....	53
Цубенко В. Л. (Одеса) Огляд історії військового поселення кавалерії на території Київської і Подільської губерній (1836-1857).....	58
Черемісін О. В. (Запоріжжя) Участь адміністративного управління в розвитку промисловості м. Херсона (кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ ст.).....	63
Шугальова І. М. (Запоріжжя) Правовий статус та матеріальне становище духовенства Правобережної та Західної України наприкінці ХІХ – в першій чверті ХХ століття (за матеріалами польських архівів)	68
ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	72
Калакура О. Я. (Київ) Польська меншина як чинник україно-польської співпраці на сучасному етапі.....	73
Лега А. Ю. (Черкаси) Правові основи врегулювання військових конфліктів	80
Рогатін В. М. (Миколаїв) Висвітлення діяльності сект та нових релігійних рухів у документах Європейського Союзу.....	84

Сінкевич Є. Г., Балан А. В. (Миколаїв) Особливості підходу урядів М. Тетчер (1979-1990) до політики Європейського співтовариства у фінансово-економічній сфері	90
ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО. ІСТОРІОГРАФІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРІЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ	94
Каушлієв Г. С. (Сімферополь) Російські мандрівники в історико-краєзнавчому вивченні Криму в першій третині XIX ст.	95
Кісельова Ю. А. (Харків) Історіографічні сюжети у викладацькій діяльності О. П. Зерніна	101
Коник О. О. (Дніпропетровськ) Неопубліковані джерела з архівів Києва і Москви про історію Державної думи Російської імперії (1906-1917 рр.)	106
Коник Ю. О. (Київ) Демаркація російсько-польського кордону між Дніпром і Південним Бугому 1780-1783 рр.: за документами Державного архіву Херсонської області	111
Лаврут О. О. (Донецьк) Джерела до вивчення історії студентства УСРР 20-х років XX ст.	115
Леміш Н. О. (Конотоп, Сумська обл.) Особливості організації та документування державної служби в адміністративних установах Лівобережної України першої половини XIX ст.	120
Макієнко О. А. (Київ) Документаційне забезпечення статистичних досліджень у земствах України (друга половина XIX – початок XX ст.)	125
Матвієнко Л. В. (Миколаїв) Джерела дослідження історії Степового Побужжя на зламі II-I тис. до н.е.	132
Міронова І. С. (Одеса) Документи про поштові та поштово-телеграфні установи на півдні України (за матеріалами історичних архівів Російської Федерації)	136
Перехрест І. В. (Черкаси) Деякі аспекти дослідження наслідків Великої Вітчизняної війни в соціальній сфері в працях радянських науковців у 40-70-х рр.	142
Робак І. Ю. (Харків) «Білі плями» в біографії В. Д. Отамановського і перспективи архівних досліджень для їх усунення	145
Ткачук А. І. (Херсон) Біоісторіографічна проблематика в доробку В. Сарбея	150
Чернуха О. В. (Харків) Архівні джерела з історії харківської міліції 1920-х років	155
Балягузова О. Ю. (Миколаїв) Досвід соціально-наукового лідерства Тхоржевського Роберта Йосиповича як механізм взаємодії суспільства та особистості	160

РЕЦЕНЗІЇ ТА ІНФОРМАЦІЯ..... 165

Котляр Ю. В. (Миколаїв)

Тоталітаризм в Україні.

Рецензія на монографію: Соболь П. І. Радянський тоталітаризм

в Україні: роки колективізації і голоду (1929-1933) (Суми, 2010)..... 166

Непомнящий А. А. (Сімферополь)

Вивчення періодичної преси Криму в роки громадянської війни: сенсаційні знахідки
або хіть марнославства?: з приводу републікацій С. Б. Філімонова.

Рецензія на книгу: Філімонов С. Б. Інтелігенція в Криму (1917-1920):

Пошуки та знахідки джерелознавця (Сімферополь, 2006) 168

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ..... 172

СОДЕРЖАНИЕ

ОТЕЧЕСТВЕННАЯ И ВСЕМИРНАЯ ИСТОРИЯ.....	12
Делибалтова Ю. В. (Николаев) Материальное обеспечение и комплектование кадров милиции в УССР в первой половине 20-х годов XX в.	13
Дзивоки Юлия (Ченстохова, Польша) Из истории организации и структуры греко-католической церкви в Польше после 1945 г.....	18
Земский Ю. С. (Киев) Стратегия организации Январского восстания 1863-1864 гг. в Правобережной Украине и препятствия в ее реализации	26
Лехан Л. Б. (Кривой Рог, Днепропетровская обл.) Политика советско-партийного руководства относительно ликвидации крестьян-единоличников как самостоятельных хозяев в 1929-1933 гг. (на примерах Левобережной Украины).....	31
Мальшев А. В. (Харьков) Кустарничество Российской империи в конце XIX – начале XX в. и в СССР в 20-е годы XX в.: проблемы государственной экономической стратегии	36
Маргулов А. Х. (Донецк) Государственная власть и ассирийцы Украины в 1920-1930 гг.: грани диалога	41
Мокляк Ярослав (Краков, Польша) Теофил Павликив и Николай Антоневиц в борьбе за изменение Закона о языках преподавания в народных и средних школах (70-е года XIX в.).....	45
Орленко Е. М. (Сумы) Восстановление налогового аппарата Петрограда в 1921-1923 гг.	49
Сейтова Э. И. (Симферополь) Переселенческий процесс в Крым в 1944-1964 годах: причины, ход, ошибки, результаты.....	53
Цубенко В. Л. (Одесса) Обзор истории военного поселения кавалерии на территории Киевской и Подольской губерний (1836-1857)	58
Черемисин А. В. (Запорожье) Участие административного управления в развитии промышленности г. Херсона (конец XVIII– первая половина XIX в.).....	63
Шугалёва И. М. (Запорожье) Правовой статус и материальное положение духовенства Правобережной и Западной Украины в конце XIX – в первой четверти XX века (по материалам архивов Польши).....	68
ИСТОРИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ.....	72
Калакура О. Я. (Киев) Польское меньшинство как фактор украинско-польского сотрудничества на современном этапе.....	73
Лега А. Ю. (Черкассы) Правовые основы урегулирования военных конфликтов	80
Рогатин В. Н. (Николаев) Освещение деятельности сект и новых религиозных движений в документах Европейского Союза	84

Синкевич Е. Г., Балан А. В. (Николаев) Особенности подхода правительств М. Тэтчер (1979-1990) к политике Европейского сообщества в финансово-экономической сфере.....	90
<i>ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ. ИСТОРИОГРАФИЯ. МЕТОДОЛОГИЯ. ИСТОРИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ НАУКИ</i>	94
Каушлиев Г. С. (Симферополь) Русские путешественники в историко-краеведческом изучении Крыма в первой трети XIX в	95
Киселёва Ю. А. (Харьков) Историографические сюжеты в преподавательской деятельности А. П. Зернина	101
Коньк А. А. (Днепропетровск) Неопубликованные источники из архивов Киева и Москвы об истории Государственной Думы Российской империи (1906-1917 гг.)	106
Коньк Ю. А. (Киев) Демаркация российско-польской границы между Днепром и Южным Бугом в 1780-1783 гг.: по документам Государственного архива Херсонской области.....	111
Лаврут О. А. (Донецк) Источники к изучению студенчества УССР 20-х годов XX в	115
Лемиш Н. А. (Конотоп, Сумская обл.) Особенности организации и документирования государственной службы в административных учреждениях Левобережной Украины первой половины XIX в	120
Максиенко А. А. (Киев) Документационное обеспечение статистических исследований в земствах Украины (вторая половина XIX – начало XX в.)	125
Матвиенко Л. В. (Николаев) Источники исследования истории Степного Побужья на переломе II-I тис. до н.э.....	132
Миронова И. С. (Одесса) Документы о почтовых и почтово-телеграфных учреждениях на юге Украины (по материалам исторических архивов Российской Федерации)	136
Перехрест И. В. (Черкассы) Некоторые аспекты исследования последствий Великой Отечественной войны в социальной сфере в трудах советских ученых в 40-70-х гг	142
Робак И. Ю. (Харьков) «Белые пятна» в биографии В. Д. Отамановского и перспективы архивных исследований для их устранения	145
Ткачук А. И. (Херсон) Биоисториографическая проблематика в наследии В. Сарбея	150
Чернуха А. В. (Харьков) Архивные источники по истории харьковской милиции 1920-х годов	155
Балягузова О. Ю. Опыт социально-научного лидерства Тхоржевского Роберта Йосиповича как механизм взаимодействия общества и личности.....	160

РЕЦЕНЗИИ И ИНФОРМАЦИЯ	165
Котляр Ю. В. (Николаев) Тоталитаризм в Украине. Рецензия на монографию: Соболев П. И. Советский тоталитаризм в Украине: годы коллективизации и голода (1929-1933) (Сумы, 2010).....	166
Непомнящий А. А. (Симферополь) Изучение периодической печати Крыма в годы гражданской войны: сенсационные находки или жажда тщеславия?: по поводу републикаций С. Б. Филимонова Рецензия на книгу: Филимонов С. Б. Интеллигенция в Крыму (1917-1920): Поиски и находки источниковеда (Симферополь, 2006).....	168
СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ	172

CONTENTS

DOMESTIC AND WORLD HISTORY	12
Julia Delibaltova (Mykolayiv, Ukraine) Financial support and the acquisition of police personnel in the USSR in the first half of the 20s of the XX c.	13
Julia Dziwoki (Chenstokhova, Poland) The history of the organization and structure of the Greek Catholic Church in Poland after 1945	18
Yuriy Zemsky (Kyiv, Ukraine) The Organization Strategy of the January Revolt of 1863-1864 in the Right-Bank Ukraine and the Obstacles to its Realization	26
Larisa Lekhan (Kryvyi Rih, Dnipropetrovs'koblast, Ukraine) The policy of Soviet-party leadership about liquidation of individual peasants, like independent owners in 1929-1933 (on examples of left-bank Ukraine)	31
Aleksandr Malishev (Kharkiv, Ukraine) Handicraft of the Russian empire in the end of XIX – the beginning of XX c. and in the USSR in 20s of XX c.: problems of the state economic strategy	36
Artur Margulov (Donetsk, Ukraine) The state power and Ukraine's assyrians in 1920-1930s: dialogue's borders	41
Jaroslav Moklak (Krakow, Poland) Teophil Pavlykiv and Mykola Antonevych in the struggle for change the Law on the language of instruction in popular and intermediate schools (in the 70s Nineteenth Century)	45
Olena Orlenko (Sumy, Ukraine) Restoration of the tax device of Petrograd in 1921-1923	49
Elvina Seitova (Simferopol, Ukraine) The resettlement process to the Crimea in 1944-1964: causes, motion, mistakes and results	53
Valeriya Tsubenko (Odesa, Ukraine) The review of history of military settlement of a cavalry in territory of the Kiev and Podolsk provinces (1836-1857)	58
Oleksandr Cheremisin (Zaporizhya, Ukraine) The participation of administrative authorities in the development of industry in Kherson (the end of XVIII – the first half of XIX c.)	63
Inna Shugalyova (Zaporizhya, Ukraine) Legal status and financial position of clergy of Right-bank and Western Ukraine in the end of XIX – in the first quarter of the XX th century (on materials of archives of Poland)	68
HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS	72
Oleg Kalakura (Kyiv, Ukraine) Polish minority as a factor in Ukraine-Poland cooperation at the present stage	73
Andrey Lega (Cherkasy, Ukraine) Law basis regulations of military conflicts	80

Volodymyr Rohatin (Mykolayiv, Ukraine) The story of sects and new religious movements in the European Union documents	84
Yevhen Sinkevych, Anna Balan (Mykolayiv, Ukraine) The peculiarities of M. Thatcher's government attitude to the policy of the European community in financial and economic sphere.....	90
SOURCE STUDY. HISTORIOGRAPHY. METHODOLOGY. HISTORY OF HISTORICAL SCIENCE	94
Gennady Kaushliev (Simferopol, Ukraine) Russian travellers in the case of learning of the Crimea in the first decades of 19 th c	95
Yuliya Kiselyova (Kharkiv, Ukraine) The historiographical stories in the teaching activities of O. P. Zernin	101
Oleksandr Konyk (Dnipropetrovs'k, Ukraine) Unpublished sources of Kyiv and Moscow archives about the Russian Empire State Duma history (1906-1917).....	106
Yuliya Konyk (Kyiv, Ukraine) The Demarcation of the Russian-Polish border between the Dnieper and the Southern Bug in 1780-1783: from the documents of the Kherson Region State Archives.....	111
Olga Lavrut (Donetsk, Ukraine) Sources for learning the students of USSR in 20s years XX c	115
Nataliya Lemish (Konotop, Sumy oblast, Ukraine) Features of organization and documentation of public service in the administrative offices of Left Bank Ukraine in the first half of the XIX c.....	120
Oleksiy Makiyenko (Kyiv, Ukraine) Documental securing of statistical researches in zemstvos of Ukraine (second half of XIX – beginning of XX c.)	125
Ludmyla Matvienko (Mykolayiv, Ukraine) Sources of research of history of the Steppe bug region at the turn of the II-I thousand bc	132
Iryna Myronova (Odesa, Ukraine) Documents about post and post-telegraph establishments on the south of Ukraine (on the Russia federation historical materials).....	136
Iryna Perekhrest (Cherkasy, Ukraine) Some aspects of studies on the effects of the Great Patriotic War in the social sphere in the works of Soviet scientists in the 40-70 years.....	142
Igor Robak (Kharkiv, Ukraine) The unknown facts in V. D. Otamanovsky's biography and the prospects of an archival research for their study	145
Anna Tkachuk (Kherson, Ukraine) The biohistoriography subject matter in masterpiece of V. Sarbey	150
Oleksandr Chernukha (Kharkiv, Ukraine) Archival Sources on the history of Kharkiv police 1920.....	155
Baljaguzova O. Ju. Experience of socially-scientific leadership of Thorzhevsky Robert Josipovicha as the mechanism of action of a society and the person	160

REVIEWS AND INFORMATION	165
Yuriy Kotlyar (Mykolayiv, Ukraine) Totalitarianism is in Ukraine Book review: Sobol P. I. Soviet totalitarianism in Ukraine: years of collectivization and hunger (1929-1933) (Sumy, 2010).....	166
Andriy Nepomnyacshy (Simferopol, Ukraine) Study of the Crimea's periodical press during the Civil war: sensational finds or lusts of vanity?: about S. B. Filimonov's republication Book review: Filimonov S. B. Intelligentsia in the Crimea (1917-1920): Researcher's Searching and Finds (Simferopol, 2006)	168
INFORMATON ABOUT AUTHORS.....	172